

Dubbel woonhuis van Heren 5 architecten: sleutelen aan een type

Arthur Wortmann

De twee-onder-een-kap is altijd het stiefkindje van de woningbouw geweest. Zijn grote broer, het vrijstaande woonhuis, heeft altijd een bijzondere representatie van zijn bewoner kunnen zijn, terwijl de twee-onder-een-kap per definitie moet schipperen tussen de identiteit van twee bewoners. Zijn nog grotere broer, het woonblok, heeft altijd mee kunnen spelen op een stedenbouwkundig niveau, iets waarvoor de twee-onder-een-kap simpelweg de massa ontbeert.

De twee-onder-een-kap valt tussen wal en schip. Het is dan ook een woningtype waar architecten relatief weinig onderzoek in hebben geïnvesteerd. Het is eerder een type dat de ontwikkelaars op het lijf geschreven is: juist hier kan onpersoonlijke en dus herhaalbare architectuur worden gerealiseerd die onder het mom van een zekere *standing* toch voor veel geld verkocht kan worden. Er moet zich al een uitzonderlijke situatie voordoen wil een twee-onder-een-kap een echte architectonische opgave worden.

Zo'n situatie deed zich voor in de gemeente Landsmeer, ten noorden van Amsterdam. Sinds enkele jaren woonde journalist Mark Veldkamp met vrouw en kind in een bouwvallig huisje in de lintbebouwing van Den IJp, aan de rand van het natuurgebied IJperveld. Graag wilde hij een nieuw huis laten bouwen, maar zijn budget stond dat niet toe. Hij besloot de helft van zijn grond te verkopen en van de opbrengst de nieuwbouw te realiseren. Voorwaarde was dat hij een enigszins gelijkgestemde koper kon vinden die wel wat zag in het schetsontwerp voor een dubbele woning dat hij had laten maken. Dat lukte.

Dit ontwerp was gemaakt door Heren 5 architecten uit Amsterdam, een bureau dat voortkomt uit een groepje van vijf bouwkundestudenten van de TU Delft die tijdens hun studie samen projecten deden, discussie-avon-

Twin houses by Heren 5 architects: revising a type

The semi-detached house has always been the Cinderella of the housing sector. Its big brother, the detached house, has always managed to eminently represent its occupant, whereas by definition the 'semi' is a compromise between two occupants' identities. And its even bigger brother, the housing block, has always been able to operate at an urban level, something for which the semi just doesn't have the mass.

The semi-detached house is neither one thing nor the other. Consequently architects have invested relatively little research into it as a dwelling type. However, it's the very thing for developers, being ideal for carrying out impersonal, meaning repeatable, architecture which under the guise of a degree of status can be sold for a large sum. The only way for a semi to rise to the level of genuine architectural task is in exceptional circumstances. Such was the case in the municipality

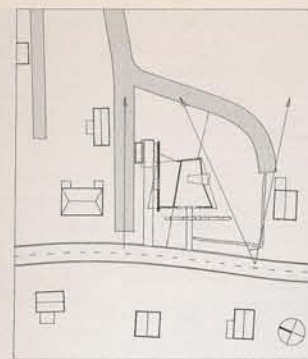
of Landsmeer, north of Amsterdam. The journalist Mark Veldkamp had been living there for some years with his wife and child in a dilapidated house in the ribbon development of Den IJp, on the edge of IJperveld nature park. He wanted to have a new house built but was not in a position to do so financially. So he decided to sell half the land and pay for a new house built from the proceeds. The proviso was that he find a like-minded purchaser, who saw something in the draft plan for twin houses. And he

succeeded. The design was made by Heren 5 architects of Amsterdam, a practice originating among five former architecture students from Delft University, where they had worked together on projects and organized discussion groups and talks. Four of the five graduated in 1991, and set up the practice. One of those four has meanwhile left the group, meaning that Heren 5 currently consists of three architects: Edwin Bijman, Jan Klomp and Bas Liesker. Theirs is an

unusual kind of teamwork. They believe that each individual's special qualities can be turned to best advantage in a specific part of the design and construction process, and so every project goes from one member of the firm to the next, in a kind of relay process. By the time they received the twin house commission they had built a tennis club pavilion in Landsmeer, a shed and live-in dwelling in Wormer, and a guest wing to one of Dudok's houses. In April work will start on the first group of 80 patio

en en lezingen organiseerden. Vier van de vijf studeerden in 1991 gezamenlijk af en begonnen een bureau. Van deze vier heeft één het collectief inmiddels verlaten, zodat Heren 5 momenteel uit drie architecten bestaat: Edwin Bijman, Jan Klomp en Bas Liesker. Ze hanteren een opmerkelijke vorm van samenwerking. Omdat ze van mening zijn dat ieders specifieke kwaliteiten het best tot hun recht komen in een bepaald deel van het ontwerp- en bouwproces wordt elk project binnen het bureau als in een estafette doorgegeven. Ze realiseerden inmiddels onder andere een clubhuis voor een tennisvereniging in Landsmeer, een loods met bedrijfswooning in Wormer en een gastenverblijf bij een woning van Dudok. In april start de bouw van een eerste deel van de 80 patio-woningen die ze voor Borneo/Sporenburg ontwierpen.

In Den IJp weten de architecten met twee rigoureuze ingrepen het traditionele type van de twee-onder-een-

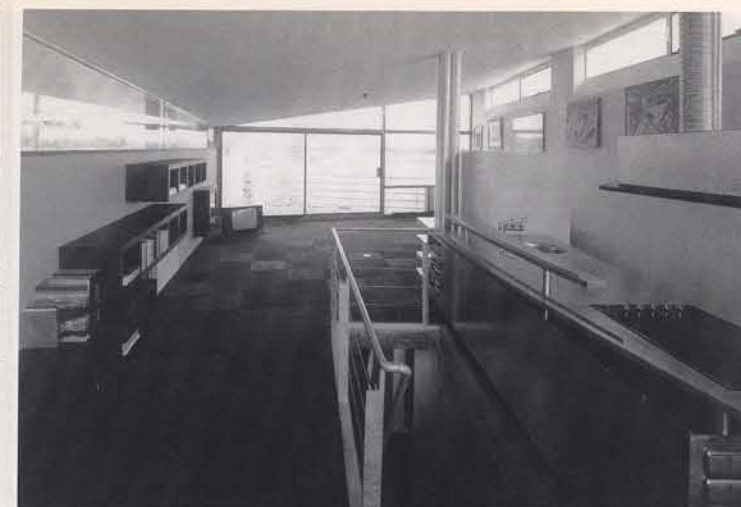

Situatie. Site plan.

Heren 5 architecten, dubbel woonhuis in Den IJp (ontwerp i.s.m. Jan-André Hoogland). Heren 5 architects, twin houses in Den IJp (design made with Jan-André Hoogland).

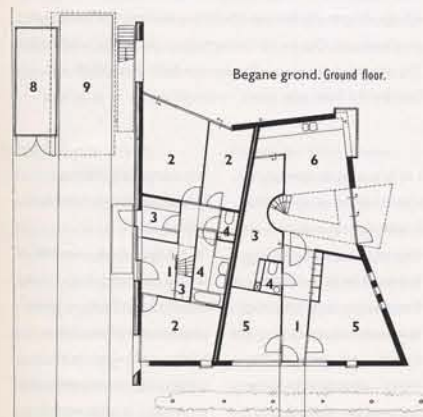
kap te verrijken. Beide ingrepen zorgen ervoor dat elk van de woningen kwaliteiten krijgt van een vrijstaand huis.

Ten eerste is de kap gesplitst. Twee lessenaarsdaken zijn gekoppeld in de vorm van een 'bliksemflits'. Het pand is een twee-onder-twee-kappen geworden. Door deze ingreep kon ook de ongunstig gelegen woning, op de noordzijde van het kavel, op de verdieping, waar zich de woonkamer bevindt, een strook glas op het zuiden krijgen. In deze woonkamer, vooral georiënteerd op de straat aan de voorkant en het IJperveld aan de achterkant, maar met glasstroken in de beide andere wanden, vergeet men de aanwezigheid van het buurhuis. De tweede ingreep heeft betrekking op de benadering van de woningen en hun representatieve waarde. Hoewel het pand, zoals voor de hand ligt, uit twee helften bestaat, neigt de woningscheidende wand naar een diagonaal. Niet alleen wordt zo de privacy in de tuin vergroot, doordat de achtertuin op natuurlijke wijze bij de ene woning wordt getrokken en de tuin naast het pand (op het zuiden) bij de andere, ook ontstaat er een verdeling van entreegevels. De woning van de journalist heeft haar entree aan de noordzijde gekregen, in een imposante zwarte houten wand die zelfs nog doorschiet voorbij het huis, terwijl de andere woning zowat de gehele voorgevel mag claimen. Dat stemde goed over-

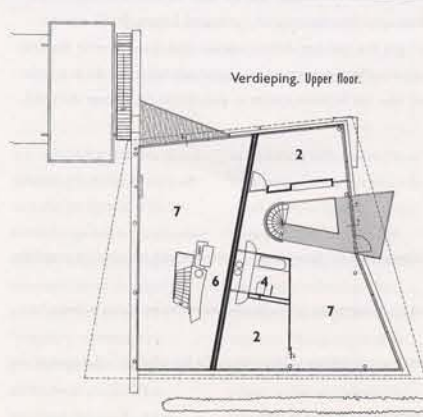

Interieur van de woning op het noordelijke kavel. Interior of house on northern plot.

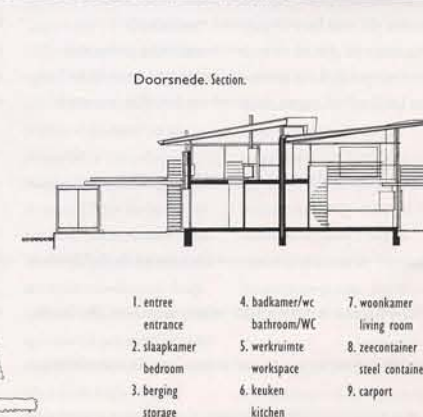
Foto's François Eyck

Begane grond. Ground floor.

Verdieping. Upper floor.

Doorsnede. Section.

- 1. entree entrance
- 2. slaapkamer bedroom
- 3. berging storage
- 4. badkamer/wc bathroom/WC
- 5. werkruimte workspace
- 6. keuken kitchen
- 7. woonkamer living room
- 8. zeecontainer steel container
- 9. carport